

Amit a tervből sikerült megvalósítani, és amit nem ...

Az elmúlt ősze elején munkám hatékonyabbá tétele érdekében téli tervet készítettem. Elgondolásom az volt, hogy aki a hosszú téli estéken megbarátkozik a könyvvel, az majd a tavaszi, nyári munkák idején sem lesz hűtlen hozzá, s ha kevesebbszer is, de nyáron is találkozzunk.

Első teendőként — személyes meghívás után — 23 felnőtt olvasónak könyv- és könyvtártörténeti előadást tartottam. Az est színösszeállítására két olvasóm — középiskolai tanulók — a könyvről, a könyvtárról szóló verseket adott elő. Az első hibát már itt, a meghívásnál elkövettem, mert több olvasó is kifogásolta „mellőzését”. Így azután ugyanebből a témakörből még egy előadást rendeztünk, 37 résztvevővel. Ezt követően ült össze újra a könyvbarát-bizottság, amelynek tagjai a könyvtár rendszeres, tevékeny segítői.

Az általános iskolákkal három esetben szerveztem könyvtárlátogatást, beiratkozással egybekötve. November 7-én az általános iskolával közösen jól sikerült irodalmi vetélkedőt szerveztünk. Jutalomkönyvekkel a földművelésügyi minisztérium sietett segítségünkre.

Az olvasást nem lehet elég korán elkezdni. Így született meg az elgondolás, hogy az óvodáskorú gyermekeknek filmvetítést tartunk. A vetítés után elbeszélgetünk a gyerekekkel, s igyekeztünk figyelmüket arra is felhívni, hogy a filmen látott meséket iskoláskorukban már el is olvashatják. Az előző év tapasztalata szerint a vetítések állandó látogatói — kettő kivételével — már az I. osztályban rendszeres könyvtárlátogatókká váltak.

Mindezen felül a könyvtári foglalkozások azért is fontosak, mert könyvtárunk sajátos helyzetet foglal el a község életében. A művelődési házban csupán filmvetítésre van mód, itt a klubfoglalkozás teljesen lehetetlen. Amennyire lehetőségeink engedik, segítünk e probléma megoldásában.

A kölcsönzési idő sajnos kevés arra, hogy az olvasókkal olvasmányaikról, a velük kapcsolatos élményeikről beszélgessek. Mit tehet a könyvtáros, ha érdekli, milyen hatást váltott ki egy-egy mű? Vagy ha szeretné tudni, hogy egyáltalán elolvasták-e azt a könyvet, amit ajánlott? Mi minden második hét meghatározott napján külön az ifjúsággal, külön a felnőttekkel „olvasók vitaestjét” tartottunk. Először akadoztak a vallomások. Erre egy kis cselhez folyamodtam. A könyvbarát-bizottság valamelyik tagja mondta el röviden egy-egy mű tartalmát, elemezte mondanivalóját. Igyekeztünk olyan könyvekről beszélni, amelyeket megfilmesítettek. Megtárgyaltuk, mennyire téves az a felfogás, hogy „láttam a moziban, miért olvasnám el”. — Egy film soha nem képes érzelmeket, indulatokat olyan árnyaltan kifejezni, mint a könyv.

A próbálkozás sikerült. Legutóbbi estünk három órája úgy elszaladt, hogy csak az vetett véget a vitának, amikor az egyik feleség hitetlenkedve beállított megnézni: csakugyan itt van-e a férje, és nem az italtöltőben.

Ezek az esték adták azt az ötletet, hogy feljegyzéseket készítek olvasóim megnyilatkozásairól, a következő kérdésekkel: Ki mit olvas legszívesebben? Kinek mennyi az olvasási szükséglete? Milyen hatásra választják ki olvasmányaikat? Miről olvasnának még szívesen? Miért olvas az egyébként egészséges életszemléletű felnőtt gyermekmesét?

Az alábbi kép alakult ki az asszonyok érdeklődéséről: valami jó szerelmeset — amin sírni lehet —, romantikusait, művészek életrajzeit, és mind többet a házasságról, gyermeknevelésről, a mai kor asszonyáról! A férfiakról: mindenekfelett a harcosat, krimit, útleírásokat, szakkönyveket kedvelik. A legkedvesebb író: Jókai. Örvendetes azonban, hogy a mai írók, sőt költők művei is egyre keresettebbek. Leggyakoribb kérések: Németh László, Szabó Magda, Hegedűs Géza, Berkesi András, Passuth László, Szilvási Lajos. Sokan keresik Fejes Endrét és Mesterházi Lajost is.

Amint kiderült, legtöbbször egy másik olvasó véleménye alapján választja ki olvasmányait. Ezután mindjárt a könyvtáros ajánlása következik, majd sorrendben: a tv, sajtó, film és a rádió.

Többségük este olvas. Sok helyen hangosan, a családnak. Az a tapasztalatom, hogy a televízió, amennyi olvasót elvon a könyvtől, annyit szerez is.

Könyvtárunk olvasóinak nagy része bejáró középiskolai tanuló. Elkértem tőlük a kötelező és az ajánlott irodalom jegyzékét. Ezeket a könyveket külön polcon tartom, s ez a polc szinte állandóan üres. Egy-egy dolgozatukhoz az irodalmat együtt beszéljük meg, itt helyben kéznél vannak a különböző lexikonok, kézikönyvek.

A vállalatok, intézmények dolgozóinak párt- és szakmai oktatását is igyekeztem irodalommal segíteni.

Február 28-án, a mezőgazdasági könyvhónap rendezvényeként szakelőadó tartott könyvtárunkban előadást. Ekkor szerveztük meg a mezőgazdasági könyvbarátok körét is 35 taggal.

Sajnos nem számolhatok be ilyen eredményekről, ha községünk KISZ korosztályú fiataljairól beszélek. Kísérletezem bevonásukkal, siker nélkül. En hibáztam vajon, a módszerekben, vagy valóban ilyen nagyfokú az érdektelenség nálunk? Nem tudom, de ezen változtatni szeretnék.

Nem értem el eredményeket az „Ahány ház annyi olvasó” mozgalomban sem. Bár ezzel úgy vagyok, hogy ha nem is vagyok ellensége, de feltétel nélkül híve sem. Az a meggyőződésem: inkább legyen 677 olyan olvasóm, aki a szépért való lelkesedésből, tudásszomjából olvas, mint még száz olyan, aki csak a statisztikám kedvéért viszi el és a visszahozatalig gondosan a szekrénybe teszi a könyveket (mert ilyen is van). Persze ez nem jelenti azt, hogy a mi könyvtárunkon múlik, hogy a kapuvári járás olvasó járás legyen.

Kovács Gyuláné
községi könyvtáros Beled
(Győr—Sopron m.)

„Érettségizők klubja” egy fővárosi könyvtárban

Tavaly ősszel megbízást kaptam, hogy foglalkozzam a felnőttoktatással, de ne a könyvtár olvasóival próbálkozzam újra, akikkel néhány éve sikertelenül kísérleteztünk. Helyettük inkább a szomszédságunkban működő dolgozók esti gimnáziumának hallgatóit kerestem fel, hogy megtudjam, milyen segítséget nyújthat könyvtárunk tanulásukhoz.

Fiatal olvasók klubja a 22. sz. Szabó Ervin Könyvtárban

Útravalóul elolvastam a Nép művelési Intézet kiadványát a témáról, aztán a Könyvtárosban Iszlai Zoltán cikkét a hozzá kapcsolódó vita anyagával együtt. Tervet készítettem, ebből nem valósult meg a kötelező olvasmányok félretétele, sem a könyvtárlátogatás, viszont megvalósult az „érettségizők klubja”, amire legkevésbé számítottunk. A klub programjának kialakítása érdekében hét osztályban jártam, csaknem háromszáz tanulóval beszéltem, de mikor véleményüket kértem, egyöntetűen a tanárjukra bízták a döntést. Így aztán háromféle álláspont alakult ki: 1. frissítjük fel a kötelező olvasmányokkal kapcsolatos ismereteket, 2. foglalkozunk a mai magyar irodalommal és végül 3. foglalkozunk a stílusirányzatokkal.

Hogyan lehet ennyiféle kívánságot összeegyeztetni? Minthogy a célunk az volt, hogy a klub tagjai minél önállóbbak legyenek, azaz mondandójukat kiselőadás formájában tudják megfogalmazni; és amennyire lehet, önálló véleményt alkossanak a tanultakról, úgy gondoltam, az lesz a leghelyesebb, ha átismételjük a kötelező olvasmányokat: egy-egy alkalommal négy-öt könyvet ismertetnek a hallgatók, mégpedig azokat, amelyek egy gondolat köré csoportosíthatók. Az előadásokat követő beszélgetés e gondolat jegyében zajlik majd le. Például: mit jelentett a „haza”-fogalom Katona korában, és mit jelentett II. András idejében, amikor a Bánk bán cselekménye játszódik; mit jelentett a Kőszívű ember fiai esetében, s mit Németh László Áruelőjárójának szemszögéből stb. és végül mit jelent ma nekünk? Nagyjából ez volt az első foglalkozás kerete. Ezen belül a műveket igyekeztünk meghatározni stílusjegyeik alapján. De hiba volt, hogy túl sok múról beszélgettünk, kifutottunk az időből, összefoglalásra sem kerülhetett sor. Dolgozó emberekről lévén szó, ez megengedhetetlen. Ezért elhatároztuk, hogy a továbbiakban nem ragaszkodunk a téma szerinti megbeszélésekhez, inkább egymástól függetlenül elemezzük a műveket — ezt kérték a hallgatók — s legfeljebb, ha marad még idő, akkor beszélgettünk róluk az elemzés alapján egy tágabb gondolat jegyében.

Így is történt. Legközelebb felére csökkent a résztvevők száma. Harmincötből tizenheten maradtak, de a továbbiak során ez a létszám nagyjából állandósult. Egyébként ez a második foglalkozás sikerült véleményem szerint a legjobban. Thomas Mann Mario és a varázslójáról, Móricz Rokonok című művéről beszélgettünk, s a külön elemzések után összekapcsoltuk a kettőt e gondolat jegyében: mit látott a világból 1929-ben ez a két író egymástól távol, azonos korban? Az elemzésben majdnem mindenki részt vett, igazi közös munkával alakult ki az eredmény, mégis azt kérték a hallgatók, hogy legközelebb ne csupán egy-egy művel foglalkozzunk, mert ezek egy-egy érettségi tételnek legfeljebb csak a negyedét alkotják: haladjunk inkább tételek szerint tovább, és két-két egymáshoz közelálló tételről beszéljünk egy alkalommal. Ennek az óhajnak a teljesítése megint zsúfoltságot eredményezett, főleg mert költőkről szóló tételeket vettünk, s költőről véleményt formálni sokkal nehezebb, mint prózáiról. Ezért kialakítottuk azt a szokást, hogy a programszerű kötött foglalkozás után, aki akart, ottmaradhatott szabad beszélgetésre, s ekkor a tételben szereplő költőtől verseket olvastunk fel és vitatkoztunk róluk. Az időből ugyan nem futottunk ki többé, viszont nem maradt elég idő a közös elemzésre, és senki sem szólt hozzá, csak jegyzetelt. Emiatt rábeszéltem a résztvevőket, hogy foglalkozzunk csak egy tétellel alaposan, azzal többre megyünk, mintha kettőn átrohannánk, hiszen teljességre úgyszem tőrekedhetünk. Így is történt, és úgy érzem, nem volt helytelen ez a döntésünk.

Ezt az egy esetet leszámítva, mindig mi alkalmazkodunk az igazgatónak, a magyar szakos tanároknak és végül a klubtársak igényeihez. A foglalkozások vázlatát rendszeresen megbeszéltem kollégáimmal, hiszen a kívülálló sokszor tárgyilagosabban látja a kérdéseket. Szerettem ezt a munkát és nagyon szeretném jól végezni.

Tóth Imréné

a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
28. sz. kerületi könyvtárának munkatársa

Egy könyvtár harminc éve

A közelmúltban a kezünkbe került a BESZKÁRT Közművelődési Egyesületének 1936. évi beszámolója, amely részletesen ismerteti az egyesület könyvtárának 1936. évi eredményeit. Úgy érezzük, nem éreztelen szembe állítani egymással az 1936-os könyvtár jelentését és az annak nyomdokába lépett Közlekedési és Szállítási Szakszervezet II. sz. körzeti könyvtárának 1966-os adatait.

Harminc esztendő nem kis idő egy könyvtár életében, különösen akkor nem az, ha figyelembe vesszük azokat a változásokat, amelyeket az elmúlt 22 évben végbe mentek. Mi sem mutatja ezt jobban, minthogy az 1936-os könyvtár 1210 pengőrt fordított könyvbeszerzésre, mi pedig az elmúlt évben 128 191 forintért vásárolhattunk 5240 kötet könyvet, ami több mint az akkori könyvtár teljes állománya volt. Ezek után nem meglepő tehát az sem, hogy a könyvtár 30 évvel ezelőtti forgalmi adatai is messze elmaradnak a maiaktól.

Mielőtt a BESZKÁRT Közművelődési Egyesület jelentésének néhány részletét közölnénk, el kell mondanunk, hogy 1936-ban csak egy könyvtár működött, ma pedig könyvtárunknak csak a Fővárosi Villamosvasút telephelyein 23 letéti könyvtára, illetve könyvkölcsönző helye van.

Nézzük az 1936. évi jelentés adatait.

„Könyvtárunk állománya és forgalma az 1936. évben a következő volt: olvasóink száma: 1542; könyvtárunk állománya: 4102 kötet; könyvtárunk összforgalma az 1936. évben 26 783 kötetet tett ki.”

Következzenek itt összehasonlítással a körzeti könyvtár 1966. évi eredményei: olvasóink száma: 3539; könyvtárunk állománya: 66 914 kötet; a kölcsönzött könyvek száma: 117 195 kötet.

Ezek a számok önmagukért beszélnek, nem szükséges kommentárt fűzni hozzájuk. Nagyon érdekes volna az akkori állományt tartalmi szempontok szerint is megvizsgálni, de sajnos ez lehetetlen, mert a leltárkönyv már nincs meg.

Nem minden változott azonban kedvezően az idő múlásával. Mi az, ami nem? Ennek megvilágítására álljon itt az 1936-os jelentés egy részlete:

„A könyvtár hetenként háromszor: kedd, csütörtök és szombat du. 5—7 óráig áll tagjaink rendelkezésére.

Főkönyvtáros: Kornél József, könyvtárosok: Czinner Ferenc, Kornél Sándor, Szikra Béla.”

Hát igen. Négy könyvtáros látta el az 1936-os kis könyvtár adta feladatokat és ma, a megnövekedett igények mellett, a kiterjedt letéti hálózat irányítását, a vállalati műszaki könyvtár feladatait és a helyi kölcsönzést is csak három könyvtáros látja el.

Nánási Tibor—Winkelbauer Pál

a Közlekedési és Szállítási Dolgozók
Szakszervezete II. sz. körzeti könyvtárának
könyvtárosai

Vándorkönyvtár a honismereti kiránduláson

Honismereti szakkörünk a Vásárosnaményi Járási Művelődési Házban működik. Sokirányú munkájából most csak a helyi és környékbeli történelmi és irodalmi múlt feltárását szolgáló kirándulásokról és az azokhoz kapcsolódó könyvtári munkáról kívánok tájékoztatást adni.

A honismereti szakkör évente három helytörténeti kirándulást szervez. 1965-ben a Rákóczi emlékek nyomait kerestük Vaján, majd az avarkori cserépegető kemence várossal ismerkedtünk meg Beregsurányban. 1966-ban az eltelt 600 év nyomait kutattuk községünkben, ez évben pedig a hazafiasságra való nevelés jegyében környékünk történelmi és irodalmi múltjával ismerkedtünk szervezett kirándulás keretében. A kiránduláson a járási könyvtár is segítette ismeretszerző munkánkat az alábbi módon:

Kirándulás közben nemcsak beszélünk egy-egy meglátogatott helység történelmi, irodalomtörténeti nevezetességéről vagy a megtekintett műemlékekről, hanem a járási könyvtár jelenlevő munkatársa a vonatkozó irodalomról is tájékoztatást nyújtott. Így Tarpa főterén Esze Tamás szobránál ismertette Esze Tamás történetész Tarpa és Esze Tamás c. művét, majd a temetőben Bajcsy-Zsilinszky Endre sírja mellett Dernői Kocsis László: Bajcsy-Zsilinszky című könyvét. Mindkettőt a legméltóbb helyen és alkalommal ajánlotta olvasásra. Az autóbuszban pedig, ahol a látottakról és hallottakról — útközben — vetélkedőt is rendeztünk, a járási könyvtár alkalmi letéti könyvtára várt bennünket. A néprajz addig hallott témáit, a Rákóczi-kor levegőjét és a fasizmus elleni ellenállási mozgalom irodalmi és dokumentum anyagát tükröző könyvek, forrásmunkák sorakoztak az ülésen szinte hívogatóan kínálva magukat olvasásra. Néhány ismertető szó, s máris újabb olvasókkal gazdagodott a könyvtár. Mondanom sem kell, hogy legnagyobb sikere a két ismertetetett műnek volt. Ugyanígy Szatmárcsekén Kölcsey, Tiszacsécsén Móricz Zsigmond könyveire irányult a figyelem, Tiszabecs, a Rákóczi szabadságharc első győztes csatájának színhelye Jókai Szeretve mind a vérpadig c. könyvére emlékeztette a résztvevőket. És így ment ez végig az úton. A könyvtáros nemcsak elrakhatta olvasójegyeit, a kartonokat, mert könyv bizony nem maradt nála, pedig állománya az induláskor 100 darab volt.

Azóta már utólagos statisztikát is készítettem a könyvtárban. Az úton beiratkozott olvasók mind vittek már a könyvtárból kétszer vagy háromszor is újabb könyveket. A kölcsönzők 80%-a a kiránduláson megismert témával foglalkozik tovább. A kísérlet sikerült. Ezért újabban a kulturális jellegű kirándulásokra a honismereti szakkör programot dolgoz ki, a járási könyvtár pedig könyveket ad.

Mi, a honismereti szakkör tagjai szívesen dolgozunk együtt a járási könyvtárral, mert segít jobban megismerni szülőföldünket.

D r . G y a r m a t h y Z s i g m o n d
a honismereti szakkör vezetője,
Vásárosnamény